

TARNAI CSILLAG

Fordító és tolmács

MA, 5. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:Lengyel Imre Zsolt
egyetemi adjunktus, ELTE BTK**A MÁSIK BUDA - OTTLIK GÉZA BUDA CÍMŰ REGÉNYE
AZ 1980-AS ÉVEK POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI
VÁLTOZÁSAINAK TÜKRÉBEN*****Kulcsszavak:** prózafordulat; Ottlik Géza; Balassa Péter; irodalomtörténet; 1980-as évek*

1982-ben Balassa Péter „a legjobb magyar regénynek” nevezte az Iskola a határon, Ottlik Géza és életműve pedig többek között Balassa Péter és Szegedy-Maszák Mihály kanonizáló tevékenységének köszönhetően a '80-as évek elején hamarosan előkelő helyet foglalt el a „prózafordulat” és így az új magyar irodalom példamutató képviselőinek sorában. Az ottliki életmű egyre növekvő ismertsége és megbecsültsége szorosan összekapcsolódott az államszocializmus évtizedeiben lejátszódó történelmi-társadalmi folyamatokkal, amelyek függvényében az irodalom szerepéről alkotott elképzelések is állandó változásban voltak. A több évtizednyi történelmi- és élményanyagot feldolgozó Buda (1993) történelem- és társadalomképének elemzésével írásomnak két célja van. Egyrészt a „prózafordulat” értelmezéstörténetéhez szeretnék hozzájárulni azzal, hogy arra kérdezek rá, melyek lehettek azok az ideológiai-észjárásbeli gyakorlatok és meggyőződések, amelyek Balassa Péter értelmezésében a „prózafordulat” alkotóinak közös értékrendszereként tűnnek fel, valamint hogy ezeket hogyan értelmezi újra Ottlik Géza Buda című szövege. Másrészt célom, hogy a Buda recepciójának korábbi, döntően filológiai kérdésekre szorítkozó irányaitól eltérően egy olyan olvasatát nyújtsam Ottlik Géza utolsó, posztumusz megjelent írásának, ami számot vet a szerző életét és kritikai fogadtatását behálózó versengő irodalom- és társadalomfelfogásokkal.

Ottlik Géza az államszocializmus éveiben megvalósult szerepvállalásai és Balassa Péter elemzései alapján a „prózafordulat” ideális szerzőit úgy azonosítom, mint akik szubverzív jellegüket az adott történelmi-társadalmi kontextusban való kívülállásukból nyerték. A Buda azonban a szubjektum énelbeszélésébe olyan elemeket is beemelt, amelyek a különböző szereplehetőségek közötti választás kényszerét mutatják fel. A szöveg ezeken keresztül kísérli meg felrajzolni Magyarország történelmi tablóját az 1920-as évektől az 1956-os eseményeken át egészen az 1980-as évek végéig. A Budában egy olyan író attitűdje jelenik meg, aki ugyan továbbra is a civilizációs hazugságokon átlátó magatartásformát érzi magáénak, mégis szerepkonfliktusba kerül önmagával, amikor elvégzi az ezért a világméretű szavatoló körülmények vizsgálatát. A hitelesség, valamint a demokrácia és irodalom viszonyára rákérdező dilemmák így nem kapnak megnyugtató, kielégítő választ, az írásstratégiában a konfliktus feloldhatatlansága exponálódik, ugyanakkor egyben közös gondolkodásra hívja az olvasót is.